

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 27 listopada 2017 r.

Pozycja 253

POSTANOWIENIE z dnia 21 czerwca 2017 r. Sygn. akt Ts 121/16

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej D. H. w sprawie zgodności:

art. 591 § 1 w zw. z art. 459 § 1 i 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.) z art. 78 w zw. z art. 31 ust. 3 oraz art. 45 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 i art. 42 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 17 czerwca 2016 r. (data nadania) D. H. (dalej: skarżący) wystąpił o stwierdzenie, że art. 591 § 1 w zw. z art. 459 § 1 i 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.; dalej: k.p.k.) w zakresie, w jakim nie przyznają prawa do złożenia zażalenia na postanowienie sądu w przedmiocie zwrócenia się do Ministra Sprawiedliwości o wystąpienie z wnioskiem o przejęcie ścigania karnego przez organy innego państwa, są niezgodne z art. 78 w zw. z art. 31 ust. 3 oraz art. 45 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 i art. 42 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Skarga konstytucyjna została złożona w związku z następującą sprawą. Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z lutego 2016 r. zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości o wystąpienie do właściwych organów Stanów Zjednoczonych Ameryki z wnioskiem o przejęcie ścigania karnego skarżącego. W ocenie sądu wymagał tego interes wymiaru sprawiedliwości. Na powyższe postanowienie obrońca skarżącego wniósł w ustawowym terminie zażalenie. Zarządzeniem z lutego 2016 r. Przewodniczący Wydziału Sądu Okręgowego w W. odmówił przyjęcia zażalenia jako niedopuszczalnego z mocy ustawy. Powyższa decyzja procesowa została utrzymana w mocy przez Sąd Apelacyjny w W. postanowieniem z marca 2016 r.

W ocenie skarżącego zaskarżony art. 591 § 1 w zw. z art. 459 § 1 k.p.k. prowadzi do naruszenia prawa strony do zaskarżania orzeczeń wydanych w I instancji (art. 78 Konstytucji), prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji) oraz prawa do obrony (art. 42 ust. 2 Konstytucji). Skarżący uważa, że postanowienie Sądu Okręgowego o wystąpieniu z wnioskiem do

Ministra Sprawiedliwości o przejęcie ścigania kończy postępowanie w sprawie, a zatem powinno być zaskarżalne.

Wraz ze skargą konstytucyjną pełnomocnik skarżącego złożył wniosek o wydanie postanowienia tymczasowego o wstrzymaniu wykonania postanowienia Sądu Okręgowego w W. z lutego 2016 r.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Na podstawie art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 13 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz. U. poz. 2074) do postępowań przed Trybunałem wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: ustawa o TK) stosuje się przepisy tej ustawy. Skoro postępowanie zainicjowane rozpatrywaną skargą nie zostało zakończone przed 3 stycznia 2017 r., tj. dniem wejścia w życie ustawy o TK, to zarówno wstępne, jak i merytoryczne rozpoznanie tej skargi określają przepisy ustawy o TK.

Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy o TK skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygania. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań, jest oczywiście bezzasadna, a także gdy zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 59 ust. 1 pkt 2-4 ustawy o TK.

W analizowanej skardze konstytucyjnej skarżący podnosi, że zaskarżone przepisy prowadzą do naruszenia jego podstawowych praw i wolności określonych w Konstytucji. Zdaniem skarżącego brak możliwości wniesienia zażalenia na postanowienie sądu w przedmiocie zwrócenia się do Ministra Sprawiedliwości o wystąpienie z wnioskiem o przejęcie ścigania pozbawia go możliwości zainicjowania kontroli prawidłowości i zasadności takiej decyzji. W konsekwencji – jak dalej twierdzi skarżący – dochodzi do naruszenia przysługującego mu prawa do sądu oraz prawa do obrony. Skarżący dowodzi, że weryfikacja postanowienia sądu o zwróceniu się do Ministra Sprawiedliwości o wystąpienie z wnioskiem o przejęcie ścigania powinna być dokonywana przez sąd wyższej instancji, co gwarantowałoby zabezpieczenie podstawowych interesów osoby ściganej. Zarzuca także, że brak możliwości wniesienia zażalenia w istotny sposób narusza prawo do bycia wysłuchanym, w tym przede wszystkim prawo przedstawiania i obrony swoich racji.

W ocenie Trybunału Konstytucyjnego powyższa argumentacja skarżącego nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności Trybunał podkreśla, że decyzja o zwróceniu się do Ministra Sprawiedliwości o wystąpienie z wnioskiem o przejęcie ścigania ma charakter czysto techniczny i pozbawiona jest jakiegokolwiek oceny merytorycznej głównego przedmiotu postępowania, a przez to nie prowadzi do naruszenia konstytucyjnych praw i wolności skarżącego. Podstawą wniosku jest ocena realizacji przesłanek uzasadniających przekazanie ścigania określonego przestępstwa popełnionego na terytorium RP państwu, którego obywatelem jest oskarżony. Kompetencja do podjęcia decyzji w tym zakresie należy wyłącznie do Ministra Sprawiedliwości, który realizuje ją na wniosek uprawnionego podmiotu albo z urzędu. Dopiero ewentualna decyzja Ministra Sprawiedliwości o wystąpieniu z wnioskiem o przejęcie ścigania będzie stanowiła podstawę do ingerencji w sytuację prawną skarżącego.

Nie budzi zatem wątpliwości to, że samo wystąpienie przez organ procesowy z wnioskiem do Ministra Sprawiedliwości w żaden sposób nie narusza praw i wolności podmiotu objętego wnioskiem. Jednocześnie dostrzec trzeba, że powyższe postanowienie – wbrew

twierdzeniom skarżącego – ma charakter gwarancyjny, gdyż jego wydanie, w tym konkretnym przypadku, poprzedzone jest gruntowną analizą sytuacji prawnej oskarżonego, dokonywaną przez sąd. Pozwala to na uwzględnienie wielu elementów, takich jak charakter sprawy, wymiar grożącej kary, a także sytuacja osobista osoby podlegającej przejęciu. Wzmocnieniem tych gwarancji jest nałożenie na organ procesowy obowiązku zapoznania się ze stanowiskiem osoby ściganej. Dlatego decyzja sądu o zwróceniu się do Ministra Sprawiedliwości o wystąpienie z wnioskiem o przejęcie ścigania poparta jest wszechstronną analizą okoliczności występujących w danej sprawie. Ponadto decyzja organu procesowego jest następnie weryfikowana przez Ministra Sprawiedliwości, który nie jest związany postanowieniem sądu. Minister Sprawiedliwości posiada bowiem wyłączną kompetencję do podjęcia decyzji w przedmiocie wystąpienia z wnioskiem o przejęcie ścigania karnego.

Trybunał Konstytucyjny podkreśla także, że postanowienie o zwróceniu się do Ministra Sprawiedliwości o wystąpienie z wnioskiem o przejęcie ścigania nie zamyka drogi do wydania wyroku. Kwestia rozstrzygnięcia w przedmiocie odpowiedzialności osoby ściganej zostaje jedynie przekazana organom procesowym innego państwa. Przesłanka zamknięcia drogi do wydania wyroku jako kryterium zaskarżalności decyzji procesowych (art. 459 § 1 i 2 k.p.k.) musi być rozumiana szeroko i w oparciu o okoliczności konkretnej sprawy. Osoba podlegająca przekazaniu będzie mogła realizować swoje uprawnienia procesowe w postępowaniu prowadzonym w państwie przekazania. Co oczywiste, ocena zamknięcia drogi do wydania wyroku musi być dokonywana z perspektywy skarżącego, a nie z perspektywy konkretnego systemu prawnego.

Natomiast traktowanie przekazania jako umorzenia postępowania (art. 591 § 6 k.p.k.) wynika z konieczności formalnego zamknięcia prowadzonego postępowania. Jednakże w tym przypadku skutek następuje *ex lege* i stanowi jedynie procesową konsekwencję przejęcia ścigania wobec określonej osoby przez inne państwo. W tym bowiem przypadku umorzenie postępowania nie jest efektem merytorycznego rozstrzygnięcia o odpowiedzialności skarżącego, a jedynie reakcją procesową na fakt przejęcia ścigania.

Trybunał Konstytucyjny przypomina również, że procedura przekazania osoby ściganej ma charakter czynności technicznej, co sprawia, że nie ma tutaj miejsca na realizację konstytucyjnego prawa do obrony. Wynika to z faktu, że zwrócenie się organu procesowego do Ministra Sprawiedliwości o wystąpienie z wnioskiem o przejęcie ścigania nie wiąże się z jakimkolwiek rozstrzygnięciem w przedmiocie odpowiedzialności skarżącego. W konsekwencji twierdzenia skarżącego o naruszeniu przysługującego mu prawa do obrony są oczywiście bezzasadne. Skarżący – czego sam nie kwestionuje – w toku całego postępowania prowadzonego na terenie RP miał zagwarantowane prawo do obrony. W ocenie Trybunału prawo do obrony swoim zakresem nie obejmuje czynności technicznych organów procesowych, które wprawdzie pośrednio wpływają na sytuację osoby ściganej, to jednak w żaden sposób nie prowadzą do naruszenia przysługujących jej gwarancji.

Na zakończenie Trybunał wskazuje także, że decyzja organu procesowego w przedmiocie wystąpienia z wnioskiem do Ministra Sprawiedliwości o przekazanie ścigania podejmowana jest dopiero po zapoznaniu się ze stanowiskiem samej osoby ściganej. Oznacza to, że przepisy k.p.k. gwarantują skarżącemu prawo do zaprezentowania swojego stanowiska i przedstawienia swoich racji w zakresie przekazania ścigania. Ostateczna decyzja organu procesowego będzie zatem uwzględniała argumentację zaprezentowaną przez skarżącego i razem z przesłanką interesu wymiaru sprawiedliwości stanie się podstawą wydanej decyzji. W związku z powyższym jeżeli skarżący z określonych względów nie chce, aby nastąpiło przejęcie ścigania do innego państwa, musi swoje stanowisko wyczerpująco uargumentować. Przede wszystkim wykazując, że interes wymiaru sprawiedliwości nie wymaga przejęcia ścigania przez inne państwo w tej konkretnej sprawie. Takie uprawnienie nie jest jednak konsekwencją przysługującego osobie ściganej prawa do obrony, a stanowi jedynie przejaw spr-

wiedliwości proceduralnej wynikającej z prawa do sądu określonego w art. 45 ust. 1 Konstytucji. Wynika z niego m.in. konieczność zapewnienia prawa do wypowiedzenia się uczestnikom postępowania w zakresie każdej podejmowanej decyzji, która ich dotyczy.

Skoro powyższe ustalenia Trybunału uzasadniają odmowę nadania dalszego biegu skardze, to w jej następstwie wniosek skarżącego o wstrzymanie wykonania postanowienia Sądu Okręgowego w W. z lutego 2016 r. nie może zostać uwzględniony.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.